

Doradztwo zawodowe na zajęciach WOS-u – cykl zajęć dla uczniów gimnazjum

Zmieniająca się rzeczywistość gospodarcza w naszym kraju stawia nowe wyzwania przed systemem edukacyjnym. Nowoczesna szkoła, oprócz ukształtowania umiejętności potrzebnych do wykonywania określonego zawodu, powinna przygotować uczniów do wejścia na rynek pracy. Obecne tempo przemian zachodzących w naszym kraju zmusza nas do podejmowania szybkich i trafnych decyzji, mających wpływ na nasze dalsze życie. Rozwój zawodowy człowieka jest procesem dydaktyczno-wychowawczym, który na poziomie kształcenia w szkole powinien być weryfikowany pod kątem trafności dokonanego wyboru.

Niezwykle istotnym w kształceniu edukacyjnym jest wyposażenie ucznia w umiejętności przydatne przy poszukiwaniu pracy, wyposażenie w wiedzę pozwalającą na podjęcie decyzji o prowadzeniu samodzielnej działalności gospodarczej oraz wykształcenie w uczniach przekonania o przydatności w życiu mobilności zawodowej i społecznej. Zmiany ustrojowe i gospodarcze w naszym kraju spowodowały, że osoby z zaniżoną samooceną, nieśmiałe i zahukane są skazane na pewną porażkę. W czasach wolnego rynku i bezwzględnej konkurencji świat należy do ludzi przebojowych. Duże znaczenie ma zdolność błyskawicznego podejmowania decyzji, dostrzegania plusów i minusów przedsięwzięcia, rozwiązywania konfliktów i wychodzenia z trudnych sytuacji, oraz nawiązywania kontaktów, a także świadomość norm życia społeczno-zawodowego i – a może przede wszystkim – kultura osobista.

Aktualny rynek pracy wymaga od absolwenta szkoły, niezależnie od kierunku kształcenia między innymi samodzielności w podejmowaniu decyzji, kreatywności, umiejętności współpracy, lojalności i uczciwości.

Niniejsza praca jest propozycją rozszerzenia modułu *Wychowanie do aktywnego udziału w życiu gospodarczym* realizowanego w gimnazjum w ramach przedmiotu WOS. Treści tego modułu koncentrują się wokół funkcjonowania człowieka w gospodarce rynkowej, jego przedsiębiorczości ekonomicznej i aktywnego zachowania na rynku pracy, a także przekształceń ustroju gospodarczego w Polsce po 1989 roku i jego skutków. Treści programu mają bezpośredni związek z życiem społecznym, co umożliwi aktywny udział młodzieży w zdobywaniu wiedzy, a także umożliwi kształtowanie umiejętności samodzielnego, krytycznego myślenia i oceniania. Aktywne metody pracy powinny być oparte na połączeniu zabawy i przekazywania wiadomości z obserwacją życia publicz-

¹ Gimnazjum Nr 8 we Wrocławiu.

nego. Będzie to pomagać w kształtowaniu postaw obywatelskich i prospołecznych, a także w edukacji ekonomicznej.

W niniejszej pracy mieści się scenariusz cyklu siedmiu zajęć poświęconych zagadnieniom rynkowym i przygotowaniu się do aktywnego poszukiwania pracy, według schematu:

1. Kim jest przedsiębiorca?
2. Wizerunek dobrego przedsiębiorcy.
3. Pracodawca – pracownik – wzajemne relacje.
4. Jak założyć samodzielną działalność gospodarczą?
5. Jak funkcjonuje prywatna firma?
6. Etyka działalności gospodarczej.
7. Etyka różnych zawodów.

CELE KSZTAŁCĄCE I OPERACYJNE

CELE KSZTAŁCĄCE:

- uświadomienie konieczności zachowywania się w sposób przedsiębiorczy, nawet jeśli się nie prowadzi działalności gospodarczej;
- przedstawienie uwarunkowań bycia przedsiębiorczym człowiekiem;
- zapoznanie z mechanizmem funkcjonowania gospodarki rynkowej;
- zapoznanie z zagadnieniami etyki zawodowej na przykładach konkretnych zawodów;
- uświadomienie norm życia społeczno-zawodowego;
- zapoznanie z treścią przysięgi Hipokratesa.

CELE OPERACYJNE:

Uczeń wie:

- na czym polega mechanizm gospodarki rynkowej;
- jaka jest rola państwa w gospodarce rynkowej;
- jak założyć własną działalność gospodarczą;
- czym jest etyka zawodowa.

Uczeń rozumie:

- znaczenie odpowiedzialności za własne życie i rozwój osobowy;
- zależność między osiąganiem celów życiowych a rzetelną pracą;
- wyzwania współczesnego świata i chce się do nich przygotować;
- potrzebę dostosowania się do norm i zasad postępowania obowiązujących w danym środowisku;
- znaczenie etyki zawodowej w życiu każdego człowieka.

Uczeń potrafi:

- planować i realizować przedsięwzięcia;
- rozwiązywać w sposób twórczy problemy;
- poszukiwać informacji i wykorzystywać je do podejmowania decyzji;
- współpracować z innymi w grupie;
- kontrolować własne zachowanie;
- dyskutować i argumentować, posiada umiejętność obrony i uzasadniania swoich poglądów.

METODY I FORMY PRACY:

- dyskusja,
- burza mózgów,
- praca w grupie,
- praca z różnymi źródłami informacji,
- elementy wykładu.
- metody sytuacyjne.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- podręcznik: I. Kuczałek, D. Ura, *Wiedza o społeczeństwie*, Warszawa 2001;
- *Z przedsiębiorczością na ty*, red. B. Derlich-Skulska, M. Domiter, Wrocław 1998;
- J. Mierzejewska-Majcherek, *Przedsiębiorczość na co dzień*, Warszawa 2002;
- fragment przysięgi Hipokratesa;
- Słowniki, leksykony;
- Media: gazety, telewizja;
- Internet;
- Papier, kolorowe flamastry.

PRZEBIEG ZAJĘĆ**I. KIM JEST PRZEDSIĘBIORCA?**

1. Co to znaczy być przedsiębiorczym? – burza mózgów;
2. Człowiek przedsiębiorczy to – każdy uczeń podaje swoją wersję;
3. Omówienie biografii: Jima postaci wymyślonej z powieści Marka Twaina i Larsa Windhorsta niemieckiego przedsiębiorcy – w: *Z przedsiębiorczością na ty*, red. B. Derlich-Skulska, M. Domiter, Wrocław 1998, s.5-7;
4. Dyskusja:
 - Który bohater był dobrym przedsiębiorcą?
 - Jakie cechy powinien posiadać dobry przedsiębiorca?
 - Czy należy w życiu ryzykować?
5. Psychotest:
 - Czy jesteś typem biznesmena? W: *Z przedsiębiorczością na ty*, red. B. Derlich-Skulska, M. Domiter, Wrocław 1998, s.13-14;
6. Podsumowanie:
 - Cechy dobrego przedsiębiorcy – notatka w zeszycie;
7. Ocena przez nauczyciela;

II. WIZERUNEK DOBREGO PRZEDSIĘBIORCY

1. Rekapitulacja wtórna:
 - Przypomnienie cech dobrego przedsiębiorcy;
2. Dobry pracownik/pracodawca to taki, który – burza mózgów;
3. Podział klasy na małe grupy, które mają wyszukać cechy dobrego przedstawiciela zawodu: adwokata, sędziego, lekarza, policjanta, nauczyciela, księdza, itp.;

4. Przedstawiciele grup prezentują efekty swojej pracy. Tworzenie listy cech dobrego przedsiębiorcy.
5. Podział klasy na 5-6 grup. Każda otrzymuje gazetę z ogłoszeniami o pracę. Uczniowie mają wynotować:
 - Jakich pracowników poszukują pracodawcy?
 - Jakimi cechami charakteru i osobowości powinien się charakteryzować pracownik?
 - Jakie powinien spełniać wymagania?
6. Uczniowie prezentują efekty swojej pracy.
7. Które z tych cech można wykształcić i doskonalić uczęszczając do szkoły? – uczniowie zastanawiają się i podkreślają w swoich notatkach.
8. Jak kształtować cechy dobrego przedsiębiorcy? – burza mózgów lub dyskusja;
9. Podsumowanie. Notatka do zeszytu.
10. Ocena pracy uczniów.

III. PRACODAWCA – PRACOWNIK – WZAJEMNE RELACJE

1. Rekapitulacja wtórna:
 - Przypomnienie listy cech dobrego przedsiębiorcy;
2. Klasę dzielimy na dwie grupy, które zastanawiają się nad problemem:
 - Czego oczekuje w pracy od pracodawcy pracownik?
 - Obowiązki pracodawcy.
 - Czego oczekuje w pracy od pracownika pracodawca?
 - Obowiązki pracownika.
 Wnioski notują do zeszytów.
3. Wybrani uczniowie prezentują notatki.
4. Jak zachować się, gdy:
 - Pracodawca zalega z wypłatą poborów?
 - Pracodawca chce, abyśmy zostali po godzinach, a my mamy inne plany?
 - Pracownik spóźnił się do pracy?
 - Pracownik rozpowiada tajemnice służbowe?
5. Dyskusja, burza mózgów.
6. Podsumowanie:
 - Jak zachować dobre relacje pracodawca – pracownik?
7. Zadanie domowe:

Twoja „recepta” na dobre relacje w pracy.

IV. JAK ZAŁOŻYĆ SAMODZIELNĄ DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ?

1. Co należy zrobić, aby założyć samodzielną działalność gospodarczą? – burza mózgów.
2. Praca z podręcznikiem. Uczniowie odpowiadają na powyższe pytanie – od strony formalnej:
 - Zarejestrować przedsiębiorstwo w urzędzie gminy;
 - Uzyskać numer statystyczny – REGON;

- Złożyć wniosek do urzędu skarbowego o nadanie numeru podatkowego – NIP;
 - Zgłosić działalność w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych;
 - Założyć rachunek bankowy.
3. Chcę mieć własną firmę. Muszę – burza mózgów;
- Mieć pomysł na działalność;
 - Mieć rozeznanie, na jaką działalność jest popyt na rynku;
 - Mieć kapitał albo możliwość kredytu;
 - Mieć wiedzę i umiejętności w danej dziedzinie lub posiadać kandydatów do pracy, którzy takową wiedzę posiadają;
 - Umieć organizować sobie i innym czas pracy, zarządzać ludźmi, być komunikatywnym, itp.
4. Podsumowanie, notatka, ocena uczniów.
5. Zadanie domowe:
- Pomyśl, jaką działalność mógłbyś otworzyć po skończeniu Twojej edukacji? Wnioski zanotuj.

V. JAK FUNKCJONUJE PRYWATNA FIRMA?

1. Rekapitulacja wtórna:
- Jak założyć własną firmę?
 - Sprawdzenie zadania domowego.
2. Czym jest rynek pracy? Omawiam mechanizm funkcjonowania rynku pracy.
3. Podział klasy na 5 – 6 grup. Otwieramy: piekarnię, warsztat samochodowy, salon fryzjerski, biuro podróży, zakład stolarski, biuro rachunkowe itp. Robimy biznesplan według punktów:
- Nazwa i znak przedsiębiorstwa;
 - Rodzaj przedsiębiorstwa;
 - Rodzaj produkowanych towarów lub oferowanych usług;
 - Kapitał potrzebny do założenia firmy;
 - Źródła kapitału;
 - Pracownicy – liczba, wykształcenie, kwalifikacje;
 - Metody zdobywania klientów – marketing;
 - Wydatki firmy – lokal, pracownicy, transport i inne.
4. Grupy prezentują swoje biznesplany.
5. Podsumowanie i ocena pracy.
6. Zadanie domowe:
- Napisz własny biznesplan według powyższych punktów.

VI. ETYKA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

1. Czym jest etyka i moralność? – praca z podręcznikiem.
2. Jakie zasady powinien mieć pracodawca/pracownik? – burza mózgów – tworzenie listy zasad moralnych.
3. Negatywne zjawiska w życiu gospodarczym – praca z podręcznikiem:
- Nieuczciwa konkurencja;

- Korupcja;
 - Praca „na czarno”;
 - Działalność gospodarcza w „szarej strefie”;
 - Inne.
4. Dyskusja:
- Jak walczyć z tymi negatywnymi zjawiskami?
 - Dlaczego niektórzy lekceważą zasady moralne?
5. Podsumowanie, ocena uczniów;
6. Zadanie domowe:
- Przeprowadź wywiad z pracownikiem prywatnej firmy. Uwzględnij poniższe problemy: cel firmy, rodzaj produkowanych towarów lub oferowanych usług, pracownicy – liczba, wykształcenie, kwalifikacje, jak można zostać pracownikiem tej firmy, metody zdobywania klientów, konkurencja, plany na przyszłość;

VII. ETYKA RÓŻNYCH ZAWODÓW

1. Rekapitulacja wtórna:
- Co to jest etyka?
 - Co to jest moralność?
2. Analiza tekstu przysięgi Hipokratesa.
Praca indywidualna uczniów nad tekstem przysięgi (zamieszczony w załączniku). Po kilku minutach klasa odpowiada na pytania dotyczące interpretacji tekstu.
3. Analiza etyki zawodowej poszczególnych zawodów.
Podział klasy na zespoły kilkuosobowe, mające zastanowić się nad etyką zawodu:
- Grupa 1 – ekonomisty
 - Grupa 2 – lekarza
 - Grupa 3 – prawnika
 - Grupa 4 – nauczyciela
 - Grupa 5 – księdza
- Zespoły dostają arkusze papieru i kolorowe flamastry. Otrzymują polecenie, by pracować metodą burzy mózgów przez około 10 minut.
4. Przedstawienie przez uczniów efektów pracy.
- Znalezienie cech wspólnych łączących wymienione wyżej zawody;
 - Podkreślenie elementów charakterystycznych dla poszczególnych zawodów;
 - Określenie głównych zasad etyki zawodowej.
5. Samoocena uczniów, podsumowanie nauczyciela i jego ocena pracy uczniów.
6. Ewaluacja.
Krótka dyskusja nad ponadczasowością przysięgi Hipokratesa.

LITERATURA

- P. Sarna, *Kultura zawodu dla ekonomistów*, Wydawnictwo eMPI2 Mariana Pietraszewskiego s.c., Poznań 1998.
- M. Pietraszewski, *Wybrane zagadnienia z biznesu część 2*, Wydawnictwo eMPI2, M. Pietraszewskiego s.c., Poznań 1998.
- S. Dębski, *Ekonomika i organizacja przedsiębiorstw część 2*, WSiP, Warszawa 1994.
- J. Didier, *Słownik filozofii*, Wydawnictwo „Książnica”, Katowice 2000.
- Popularna Encyklopedia Powszechna*, Wydawnictwo Pinnex, Kraków 1995.
- Mala Encyklopedia Powszechna PWN*, red. Cz. Sojecki, Warszawa 1996.
- Materiały Centrum Edukacji Obywatelskiej*, „Civitas” 2000.
- Z. Sepkowska, F. Żurakowski, *Przedsiębiorczość Wprowadzenie do zarządzania*, WSiP, Warszawa 2000.
- S. Nowak, *O pojęciu normy społecznej*, Wydawnictwo Moralność i Społeczeństwo, Warszawa 1969.
- J. Szczepański, *Czynniki kształtujące zawód i strukturę zawodową*, Wydawnictwo Socjologia Zawodów, Warszawa 1965.
- T. Pszczolowski, *Umiejętność przekonywania i dyskusji*, Wydawnictwo Pedagogiczne, Warszawa 1974.
- J. Zieleniewski, *Organizacja zespołów ludzkich*, PWN, Warszawa 1972.

ZAŁĄCZNIK**PRZYSIĘGA HIPOKRATESA**

Przysięgam na pamięć Apollona (...) oraz wszystkich bogów i herosów medycyny, że zawartych w tej przysiędze zobowiązań dochowam ściśle wedle sił moich i zdolności. Chorych dla ich dobra leczyć będę podług sił moich i zdolności, pilnie bacząc, by nie doznali z tego powodu jakiegokolwiek krzywdy. Nigdy nikomu, ani na żądanie, ani na prośby niczyje nie podam trucizny, ani też nigdy nie poweźmę takiego zamiaru (...)

Cokolwiek bym podczas pełnienia obowiązków lekarskich w życiu ludzkim zobaczył lub usłyszał, co rozgłaszanym być nie powinno, przechowam w milczeniu, nigdy nikomu nie wypowiadając tego. Jeśli przysięgi tej dotrzymam w świętości i w niczym jej nie naruszę, oby mi wolno było w szczęśliwości i poważaniu wszystkich ludzi wieść życie po długie czasy i błogich owoców sztuki mojej używać będę w obfitości. Jeśli naruszę przysięgę i stanę się wiarołomnym, przeciwnej niech doznam doli.

PYTANIA

1. Jakie obowiązki nakłada na lekarzy ta przysięga?
2. W stosunku, do kogo mają oni te obowiązki?
3. Jakie są źródła tych obowiązków?
4. Jakie są sankcje za złamanie tej przysięgi?

(na podstawie materiałów Centrum Edukacji Obywatelskiej,
„Civitas” 2000, s. 36)